

Hemlöshet, bostäder och socialtjänsten

Vad är hemlöshet, vem räknas som hemlös?

Socialstyrelsen har en definition som används vid nationella kartläggningar.

Definitionen har ändrats vid flera tillfällen

Vissa kommuner, bl.a. Malmö, använder andra definitioner.

Socialstyrelsen gjorde sin senaste nationella kartläggning 2017

Socialstyrelsens definition

Fyra situationer av hemlöshet

1. AKUT HEMLÖSHET

Sover ute, offentliga platser, trappuppgångar, härbärke, vandrarhem, jourboende, kvinnojour, hotell

2. INGET BOENDE EFTER INSTITUTION

Stödboende, SiS, HVB, familjehem, heldygnsvård, anstalt, häkte

3. LÅNGSIKTIGA BOENDLÖSNINGAR

Den sekundära bostadsmarknaden - boende ordnat av socialtjänst, kontrakt med tillsyn, särskilda villkor eller regler. Socialt/kommunalt kontrakt, träningslägenhet, försökslägenhet m.fl.

4. EGET ORDNAT KORTSIKTIGT BOENDE

Bor ofrivilligt kontraktlöst hos familj/bekant eller privatperson
Kort andrahands- eller inneboende hos privatperson

Hemlöshetskartläggning 2017

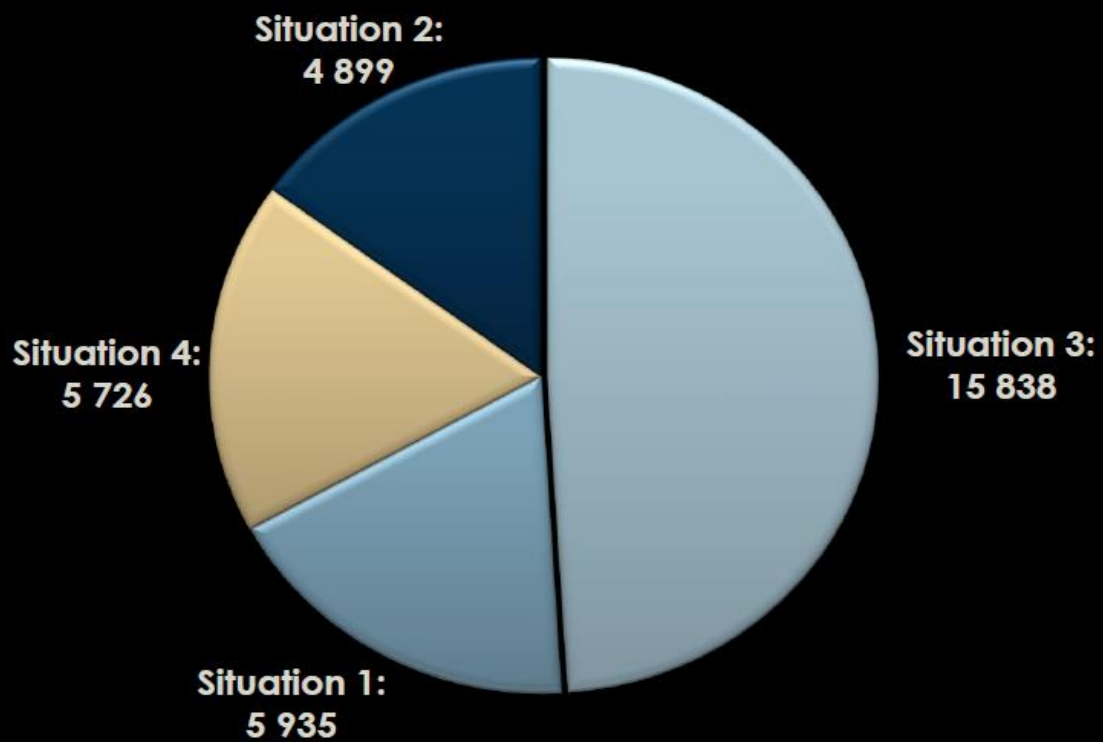
- Fler personer i akut hemlöshet
- Fler personer i långsiktiga boendeformer
- Minst 33 000 personer i hemlöshet v. 14

Hemlöshetskartläggning 2017

Övergripande resultat

- Färre med missbruk och psykisk ohälsa
- Försörjningsstöd vanligaste inkomstkällan
- Drygt var femte - endast behov av boende
- Avhysning bidragit till hemlöshet för nästan en av fem

Personer i hemlöshetssituationerna 1 - 4, vecka 14,

1. Akut hemlöshet

Ökat mest:

- Vandrarhem/hotell
- Ute/offentliga platser

Fler kvinnor

Fler föräldrar

EU-medborgare i akut hemlöshet

*” Drivkraften är att fly
bort från fattigdom”*

- Sover ute, i bilar, kojor o dyl.
- Diskriminering och brist på försörjning
- Söker sätt att försörja sig
- Grundläggande behov; värme, plats att sova, hygien, kläder och bättre hälsa
- Ser sig inte som hemlösa

Hemlöshet i Malmö

- **Årliga kartläggningar sedan 1995**
- **Använder en äldre definition av hemlöshet från Socialstyrelsen**
- **Största skillnaden jämfört med Socialstyrelsens nuvarande: personer i långsiktiga boendelösningar (lägenheter med kommunala/sociala kontrakt) ingår inte i Malmös kartläggning**

Definition av hemlöshet – i Malmös kartläggningar

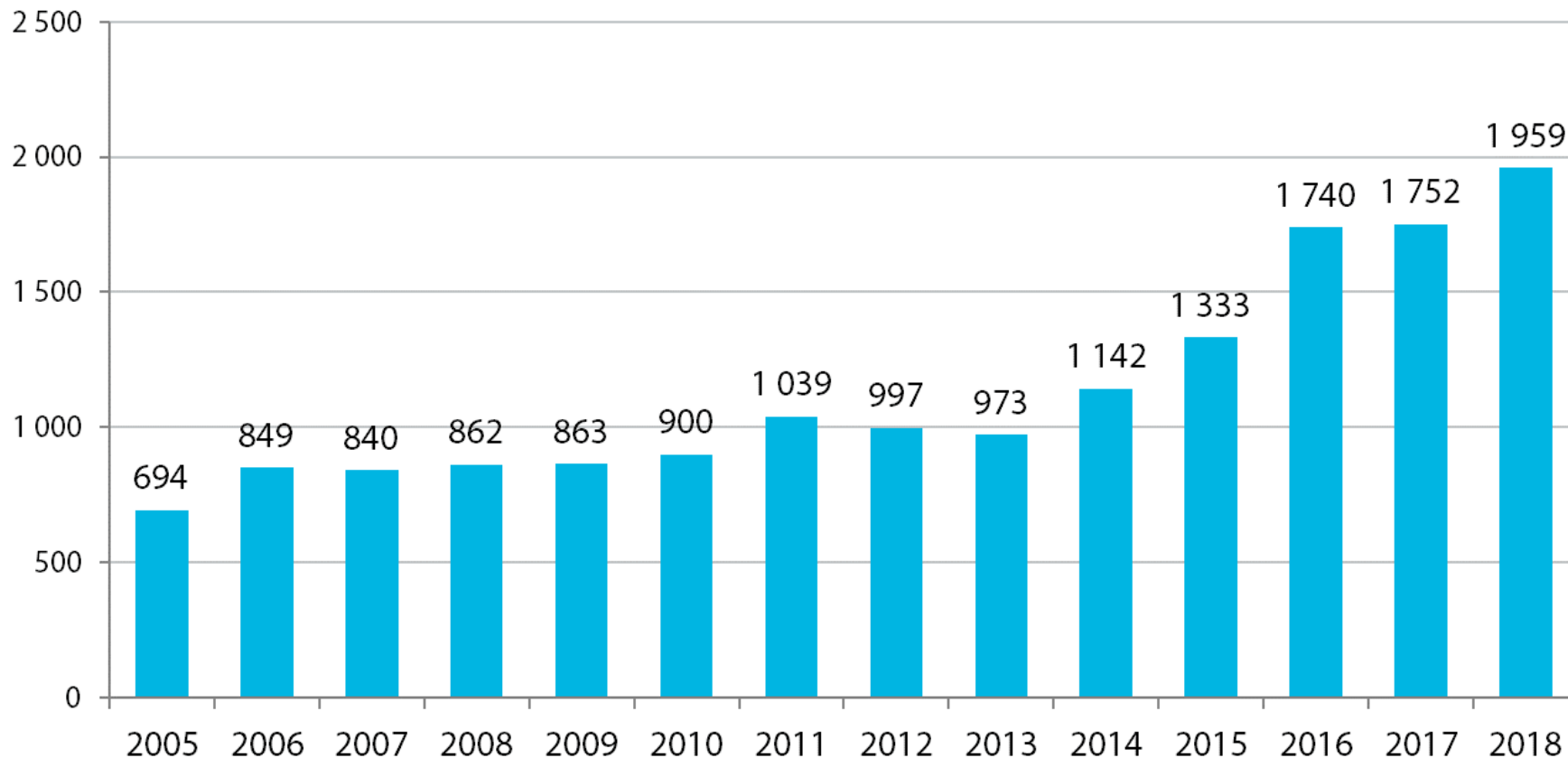
En äldre definition från Socialstyrelsen

”Som hemlös räknas personer som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande eller andrahandsboende **samt** är hänvisad till tillfälliga boendeanternativ eller är uteliggare”.
Personer som bor tillfälligt hos bekanta **och** som sökt hjälp hos socialtjänsten för sin boendesituation räknas också.

Det centrala är att personen löst boendefrågan på mycket kort sikt eller inte alls”.

EU-migranter och ”papperslösa” räknas inte som hemlösa i Malmös kartläggning och inte heller i den nationella kartläggningen.

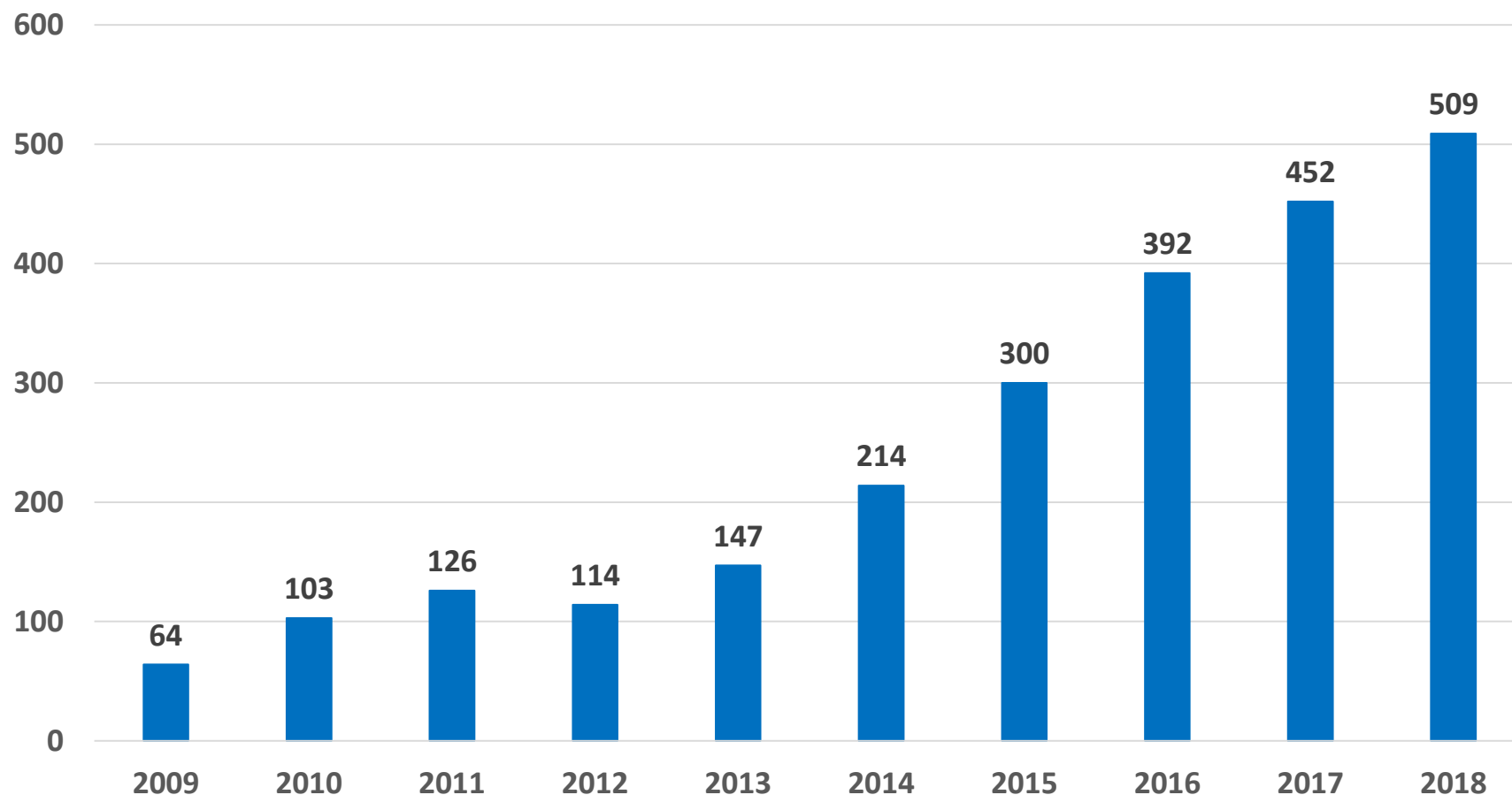
Kartläggning av hemlösa – utveckling i Malmö 2005-2018 – mäts 1/10 varje år (vuxna)

Källa: Arbetsmarknads- och socialförvaltningen, hemlöshetskartläggning 2018

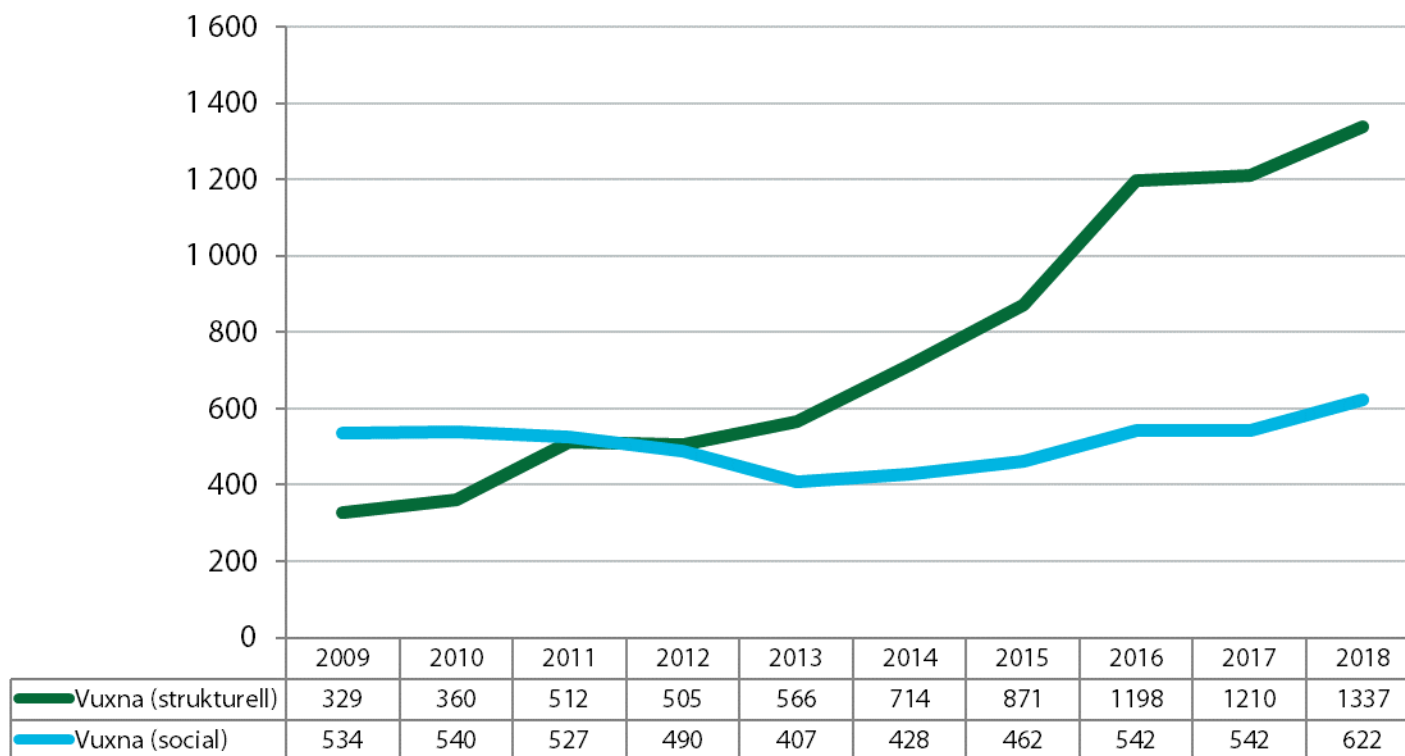
Antal hemlösa barnhushåll 2009-2018

(ensamstående med barn, gifta/sambo med barn)

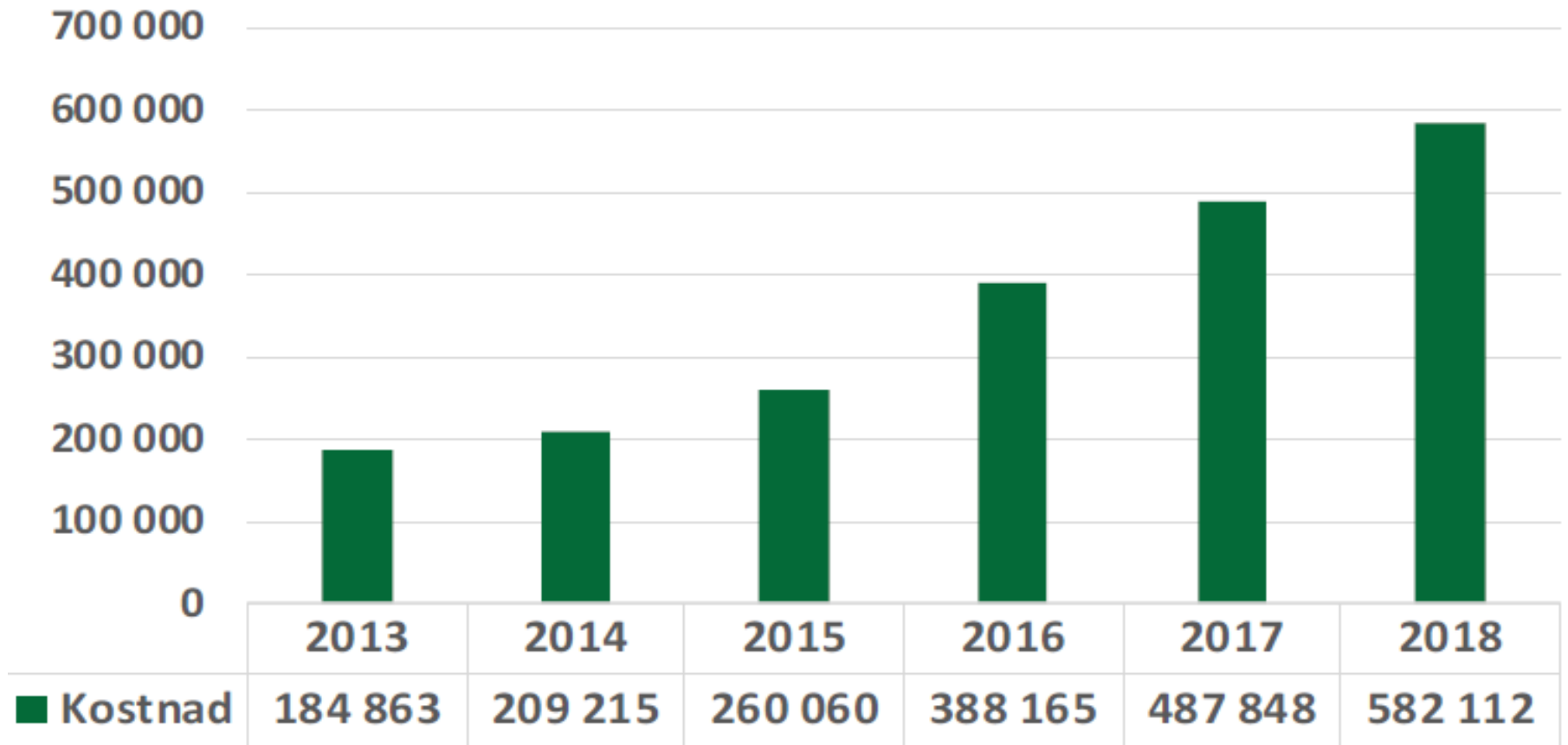

Källa: Arbetsmarknads- och socialförvaltningens hemlöshetskartläggning 2009-2018

Strukturell och social hemlöshet 2009-2018

Hemlöshetens kostnader (tkr)

Socialtjänstens ansvar enligt socialtjänstlagen

Vilket ansvar har socialtjänsten att ordna boende för personer som bor i en lokal som en miljöförvaltning dömt ut?

- Vanligtvis: inget ansvar. Men det beror på.
- Människor har skyldighet att på egen hand försöka lösa sin boendesituation. Ibland själva betala för vandrarhem och liknande.
- Barnets bästa

Socialtjänstens ansvar enligt socialtjänstlagen

- Socialtjänsten har inget generellt ansvar att ordna boende till bostadslösa. Den enskilde har i första hand ansvar att på egen hand ordna med boende (Regeringsrätten 2004 ref 130).
- För vissa grupper av människor har socialtjänsten ett ansvar att ordna boende. Det gäller exempelvis personer som behöver bo med skydd och stödinsatser på grund av våld i hemmet, allvarlig psykisk sjukdom eller missbruk.

Socialtjänstens ansvar

RÅ 1990 ref 119 uttalade Högsta förvaltningsdomstolen

”Det är inte socialnämndens skyldighet att tillgodose behovet av bostad i allmänhet.

Den enskilde får själv söka bostad via bostadsförmedlingen eller ställa sig i kö för bostad på annat sätt. Emellertid kan det finnas situationer, där socialnämnden måste bistå den enskilde, om han har **speciella svårigheter** att på egen hand skaffa bostad.

I sådana fall, där en boståndssökande står helt utan tak över huvudet och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, är socialnämnden skyldig att ordna logi. Detta kan innebära att socialnämnden försäkras sig om att den enskilde verkligen blir inhyst någonstans och/eller bistår med kostnaden”.

Socialtjänstens ansvar

”där en biståndssökande står helt utan tak över huvudet och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, är socialnämnden skyldig att ordna logi”.

Betyder: om miljöförvaltningen dömt ut en lokal där människor bor och de inte på egen hand kan ordna tak över huvudet den kommande natten har socialtjänsten ett ansvar att ordna logi.

Betyder inte att socialtjänsten har ansvar att lösa boendefrågan på sikt, utan att undanröja en nödsituation på kort sikt. Långsiktigt vanligtvis inget bistånd från socialtjänsten till bostäder.

Socialtjänstens ansvar

Vilken typ av boende ordnar socialtjänsten?

- Kommunala akuta boenden
- Vandrarhem, pensionat, hotell, camping - ibland utbetalas pengar så människor själva kan boka ett rum

Socialtjänstens ansvar

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för personer som vistas i kommunen (2 kap. 1 § SoL).

Även om en person inte har rätt till bistånd till boende har socialtjänsten ett ansvar enligt socialtjänstlagen.

Socialtjänsten ska förhindra att människor lider nöd, exempelvis erbjuda "tak över huvudet" under en begränsad tid.

Socialtjänstens ansvar

Speciella svårigheter?

Enligt rättspraxis:

Omständigheter som typiskt sett har ansetts medföra svårigheter att på egen hand skaffa bostad är t.ex. vissa fall av psykisk sjukdom, missbruk, vräkningshistorik eller betydande skulder.

Socialtjänstens ansvar

Allmänna svårigheter är inte tillräckligt. Om man enbart är drabbad av bostadsbristen, eller inte kan prata svenska alternativt inte kan söka bostad via internet, tillhör man inte en grupp som enligt rättspraxis anses ha speciella svårigheter.

En dålig ekonomi som gör det svårt att klara en hyresvärds krav eller ens få erbjudanden genom en bostadskö är inte heller ensamt skäl.

Det ska vara **speciella svårigheter hos den enskilde** som innebär att han eller hon **saknar förmåga/möjlighet** att lösa sin situation på egen hand inom en rimlig tid.